జ్యోత్స్నా రాత్రులు

శ్రీ ప్రభల సత్యనారాయణమూర్తి

ఆ గదిగోడలు నాలుగూ నిత్యం వేయి కిన్నెరలై ధ్వనిస్తూంటాయి, అవిఘ్నంగా!

వేదనాభరితమైన ఆ స్వరం ఆలకించిన ప్రతి హృదయం నిజంగా నీరై పారుతుంది...గుండె స్తంభించి పోతుంది.

ఎన్ని గుండెలు ఆగినా—ఎన్ని నేత్రాలు జాలి పడి నీలాలు రాల్చినా, సుమిత్రాదేవి హృదయాన్ని రంపపుకోత పెడుతూన్న గతించిన ఆ స్మృతుల దుర్భర కాఠిన్యం మాత్రం రవ్వంతైనా తరగదు.

గడచిపోయిన సంగతులు దారుణంగా స్మృతి పథంపైన విలయతాండవం చేస్తూంటే—సహనాన్నంతా కూడదీసుకుని తలఎత్తే వేదనలను త్రొక్కి ఉంచే ప్రయత్నాలలో—విఫలురాలై—విడిచే వేడి నిట్టూర్పులా కిన్నెరస్వరాలకు తాళాలు వేస్తూన్నట్లుంటాయి, అవ్యక్తంగా!

రాళ్లు కరిగే రాగం...గుండెలు పగిలే తాళం—

రాగానుభూతుల రంపపుకోతల కెరయై కంపించే హృదయం!

"పున్నమచంద్రుని మందహాసములో
ఏ దానాటి జీవకళల ప్రభ?"

—కోటి మూలుగు లొక్కుమ్మడిగా నిలచి కురిపించే ప్రశ్నలు!

అవుపించడం అంటూ ఉంటే—చూచినపుడల్లా చందమామ మందహాసాలు చిందిస్తూనే ఉంటాడు. ఓ నాడా చిన్ని హాసానికే ఉప్పొంగిపోయి ఉరకలెత్తిన మనసు, ఈనా డందులో నర్తిస్తూన్న జీవకళల్నేమాత్రం పోల్చుకోలేకపోగా, నిలచి నిందిస్తోంది నిస్సహాయంగా.

"బ్రతుకుబాటలో నిస్తేజముతో
మట్టిబొమ్మలా మనగలుగుదునా?"

—మనసులో ఉన్న బాధనంతా సుమిత్రాదేవి తన పాటల్లో పొదిగి కిన్నెర మీటుతూంటే, రాళ్ళు కరిగి మరి వరదలై ప్రవహిస్తాయా—అనిపిస్తుంది. ఇహ, నాలాటి జాలిగుండెలు...

"స్మృతి సమాధిలో చివికిపోయిన
ఉద్వేగాలిక తలలు ఎత్తునా??"

...మధురగాయని అంతర్యంలోని సంక్షోభం అక్షరాల కూర్పుతో—తీవ్రతరమైన నిట్టూర్పులతో ఉవ్వెత్తున వెలికి వస్తోంది...

ఉండబట్టలేక ఓనా డడిగాను, సానుభూతితో మనసు సాన్నిహిత్యం కోరుతూంటే, గద్గదికం నాకంఠస్వరాన్ని ప్రకంపింప చేస్తూన్నా—

"ఇన్ని పాటలు పాడతారు - యిన్ని రాగాలుకడతారు భావానుగుణంగా! సుమిత్రాదేవీ, ఆ ఒక్క పాటే ఎందు కలా కోటిప్రత్యేకతలతో మా ఆలోచనల్ని చెదరగొడుతుందీ, విభిన్న రీతులతో దారుణంగా?"

పాట ముగించి, కిన్నెర తంత్రుల్ని వదులు చేస్తూన్న సుమిత్రాదేవి నిశ్చలదృష్టితో నిశితంగా చూసింది, నాలుగైదు క్షణాలు నా కళ్ళలోకి.

"అదా..." అంటూ ఏదో చెప్పబోయి, మరి ఏ భావాలు చదివిందో ఏమో నా కళ్ళలో—తక్కున తలవంచేసి పాతాళపు లోతుల్ని పరికిస్తూ నా ఉనికిని మర్చిపోయింది.

అలా మరోనాడూ...మరోనాడూనూ!

పరిచయం పరమావధుల్ని చేరుకుంటూనే ఉంది. అయినా, నా యీ కోరికపట్ల ఎందుకట్లా ఆమె ముభావం వహిస్తోందో...

చెబితే నా చిన్నహృదయం అర్థంచేసుకో లేదనా, లేక నా సంస్కారాలకు తప్పుడు విలువలు కడుతూ - నలుగురిముందుకూ పోయి ఆ పవిత్రరహస్యాలను గొంతుచించుకుని నీచంగా ఆలాపిస్తాననా?—ఆమె కిష్టం లేనపుడు పదేపదే అడుగుతూ కష్టం కలిగించటం యిష్టంలేక చిట్టచివరకు నా కోరికను నాలోనే త్రొక్కి ఉంచుకోవలసి వచ్చింది!

అయితే, ఆనాడు పనిగట్టుకుని కబురు పంపించిందావిడ, పనిమనిషి చేత—తీరిక చేసుకుని, ఓసారి వచ్చి పొమ్మని!

కెమిస్ట్రీ 'లేబ్'లో ఉండగా అందిందా వర్తమానం. కోటికంఠాలు కమనీయంగా నన్నాహ్వానించినట్లయింది, ఏమహోన్నతలోకాలకో! ఇంతకాలానికి నా ఆశలూ, ఆవిడపట్ల నా ప్రత్యేకతలూ చప్పపడిపోయే భయంకరమైన ఈ చివరి క్షణాల్లో నా మొర ఆలకించేటందుకు విచిత్రంగా తలపడుతోంది...

ఆ కళాహృదయం సమస్యై కూర్చున్న నా కుతూహలం మన్నించి అపారమైన కరుణను నాపై కురిపిస్తూన్నట్లనిపిస్తోంది.

—బుసబుసలు విసవిసలు చేసుకుంటూ పొంగే ఏసిడ్లూ, తల తిరిగిపోయేలా కంపుకొట్టుకుంటూ ఘాటైన విషవాయువులూ మరొక్క క్షణం 'లేబ్'లో ఉండడం దుర్భర మనిపిస్తుంది.

శిష్యబృందం తలలు వంచుకుని తదేక దీక్షతో టెస్ట్‌ట్యూబులవంక పరికించి చూస్తోంది, గుడ్ రిజల్ట్సు కోసం. నెక్స్టు రొటీన్ నిమిత్తం టైంటేబిల్స్ తయారు చేస్తున్నారు, డిపార్ట్‌మెంటు హెడ్ స్పెషల్ రూంలో కూర్చుని. హృదయం—పాపం—కళ్లెలు త్రెంపుకుని, నావేపు ఉరకలు వేస్తూంటే అటకాయించుకోవాలన్న విశేషమైన ఆందోళనతో తలతిరిగి, బోర్డుమీద తప్పుడు ఫార్ములాలు బనాయిస్తున్న వో—డిమాన్‌స్ట్రేటర్ కి ఓ సానుభూతిసూచకమైన చిరునవ్వు విసరి, హెడ్‌పర్మిషన్ తీసుకుని బైటపడి ఓరిక్షాలో కూర్చున్నాను..సంగీతం టీచరింటికి పోనీమంటూ.

ఏ పూర్వజన్మకు సంబంధించిన బాంధవ్యమో మరి, కబురు విన్నవెంటనే పిచ్చిదాన్ని చేసి పరువులెత్తిస్తోంది!

రిక్షా ఆగుతూండగానే చిల్లరతీసి సీటుమీదుంచుతూ, టీచ రావిధంగా కబురుచేయడంలోగల ఆంతర్య మేమిటా అని తబ్బిబ్బవుతూ—రెండంగల్లో పోయి మెట్లవద్ద నిలిచాను...రెండుమూడు మెట్లెక్కానేమో కూడా.

"కనుపాపలు చూపుకరుణ
నవ్వులు చిందే పెదవులు
తేనె లొలుకు మాటలన్ని
ఈ నయవంచనకేనా?"

—మ్రాన్పడి పోయాను! ఆడదాని కంఠంలో ఆవిఘమైన గాంభీర్యం ధ్వనిస్తూంటే, నిలచి ఆలకించే అదృష్టం ఎంతమందికుందో ఈ లోకంలో—ఆడవాళ్ళలోనైనా!!!

క్రింది వాటాలో కాపురముంటూన్న ఓ ఎన్. జి. ఓ. గారి విఘవప్పగారు, మేడమెట్లపై నిలబడిపోయిన నా వంక ఓ పర్యాయం వింతగా చూసి, మేడపైనించీ...'మహాప్రళయాని కిది నాంది కాదు గదా' అని భీతిపుట్టించే సంక్షోభానికి తట్టుకోలేక,—కిటికీలో గడ్డంగీసుకుంటూ చేష్టలుడిగి నావేపు చూస్తూ ఉండిపోయిన తన తమ్ముణ్ణి చెరచటానికి చేసే నీచప్రయత్నాలనుకుంటూ నిట్టూరుస్తూ—

"సానికొంపలేనా నయం...కాస్తకాకపోతే కాస్తంతయినా!" అంటూ ముక్కూ మూతీ తిప్పుకుంటూ, ములుకుల్లాటి ఆ పలుకులు నా చెవుల్లో దూరాయి కదానన్న సంతృప్తితో లోపలికి చక్కాపోయింది.

నిలవేసి నా గుండెలమీద ఎవరో సమ్మెటతో మోదినట్లయింది. కఠినాత్ములు...

ఆశ్చర్యం—నాకేమో సుమిత్రాదేవి పాటంటే రాళ్లు కరుగుతాయని విశ్వాసం. సాటివనిత, మరి ఈమెకేమో...

"నాటి వాగ్దానాలన్ని
నీటి వ్రాతలేనా?"

ఈ లోకపు రాగద్వేషాల్తో ఏ ప్రమేయాలూ లేకుండా, బురదలో నిలిచిన పద్మంలా వాటి ప్రభావాలు తనపైన ప్రసరించనీయకుండా—ఏమిటి ఈ సుమిత్రాదేవి?—మెట్ల దిగువనించీ సాధింపులు వినవస్తూనే ఉన్నా యింకా. పాషాణాలకన్నా కఠినమైన పదార్థాలతో తయారించబడతాయేమో, కొందరి కొందరి హృదయాలు మరి?

అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ, భారంగా మెట్లన్నీ అధిగమించి, పోయి ద్వారంముంగిట నిలబడ్డాను. ఏ విలయతాండవానికో లయలు పలుకుతోంది సుమిత్రాదేవి వీణ! ఆ ధ్వనులకు అక్షరాల రూపంలో భాష్యాలు వివరించడం ఏ కెమిస్ట్రీ థియరీలవల్లా కాదు, మరి.

నా అడుగుల సవ్వడి విన్నది.

"వచ్చావా—" అంటూ కిన్నెరతంత్రుల్ని వదులుచేసి, ఓ వారగా ఉంచుతూ యుగయుగాలుగా బంధించిఉంచిన హృదయకవాటాలు తెరుస్తూన్నట్లుగా ఆహ్వానించింది. ఆ ఆహ్వానంలోనే నా కుతూహలం తిరిగి ప్రాణం పోసుకుంది. లోపలికిపోయి, తివాసీపై ఆవిడ కల్లంతదూరాన కూర్చుంటూ—కావా

లనే "టీచరుగారూ—" అంటూ చాలా మంకుగా చూస్తూ ఆవిడ నేత్రాల్లోకి, పిలిచాను - హృదయం ఎంతగా తరుణం కాదు సుమా అని అభ్యంతరాలు పలుకుతూన్నా ఆలకించకుండా. ఏ విద్యుత్తు ప్రవహించిందో తత్ఫలితంగా ఆమెలో, నిలువెల్లా కంపించిపోయింది. కుమిలే ఆత్మని చితకబొడిచానేమో—కానీయ్...

"నన్ను రమ్మని కబురుచేశారు. ఏ అపూర్వమైన సంఘటనో తమలో ఏదో విశేషమైన మార్పు తీసుకువచ్చిఉంటుందని భావిస్తూ, కబురువిన్న ఉత్తరక్షణంలోనే పరుగుపరుగున చక్కా వచ్చాను. మార్పుల్లేవు సరికదా—మూర్తీభవించిన శోకదేవతలా ఏమిటి చెప్పండి, ఈ విషాదాకృతి?"

"రజనీ—" ఒక్క కేకతో నన్నటకాయించబోయారు మధ్యలో. అయితే నేనా—!

"అటకాయించకండి. సర్వకాల సర్వావస్థల్లోనూ మీ శుభసౌభాగ్యాల్ని ఆకాంక్షిస్తూ ఉంటాను. సౌందర్యవంతమైన మీ ముఖం జీవకళల్తో ఎప్పుడు హసిస్తుందా అని ఆ శుభఘడియలకోసం వెతుకుతూంటాను. సుమిత్రాదేవీ...ఈ మీ చిన్నారి చెల్లాయి మంకుపట్టును మన్నించండి. నాతోడుగా, మీరీనాడు—మీ హృదయాన్ని రంపపుకోతపెడుతూన్న ఆ సమస్యని వివరించితీరాలి."

కెవ్వుమని మరో కేక పెట్టిందామె.

తన అంతర్యాన్ని మరో వనిత చదివేస్తోందన్న ఆరాటం ఆ కేకలో కోటి కంఠాల్తో ధ్వనించింది. నే నేమీ చలించలేదు. పైగా తెచ్చిపెట్టుకున్న గాంభీర్యం ద్విగుణం అయింది. ఆమె కళ్ళల్లోకి సూటిగా చూస్తూ—

"మీ రెందుచేత—వివాహం చేసుకోలేదు..."

"ర...జ...నీ—!"

"అవును! రజనీయే, కుతూహలం కోటి హస్తాల్తో తొందరపెడుతూంటే, చిరకాలంగా త్రొక్కి ఉంచిన ఆరాటం తిరుగుబాటు చేస్తూంటే—తట్టుకోలేక!"

నాలుగు క్షణాలు నిశ్శబ్దం. నా యీ పాతిక సంవత్సరాల జీవితంలోనూ ఊహించుకోలేని గాఢమైన నిశ్శబ్దం...

"తెలుసుకుని ఎవరూ చేయగలిగిం దేమీలేదు." దీనంగా—చాలాదీనంగా!

విద్యావతీ—కాలేజీ లెక్చరర్‌గా సమాజంలో ఓ ఉన్నతురాలూ అన్న అహం ఏమైనాఉంటే, రజనీకిది ఒక సవాల్! అన్నాను—

"ఉంది టీచరూ. నా విద్యా, నా సంస్కారం, తత్ఫలితంగా సంలభ్యమైన సామాజికస్థానం, సాటివనిత దుఃఖాన్ని కొంతయినా ఉపశమింపచేయగల శక్తిమంతమైనవనే గాఢవిశ్వాసం నాకుంది!" అంటూండగానే గుండెల్నాపే అనుమానం కలిగింది, నాకు. భయపడిపోతూ ప్రశ్నించాను: "కాని ... కానీ" యిప్పటికే అంతా మించిపోయిందంటారా?

మౌనంగా లేచి, వీణతీసుకుని కేసులో పెట్టి రావడానికని వెళ్తోంది ఆమె. నేనూ ఆవిణ్ణనుసరిస్తూ అన్నాను, జాలిగా—

"మరో వ్యక్తిపట్ల సానుభూతిని వ్యక్తం చేయడానికీ—తలపడి సహాయం చేయాలని సంకల్పించుకోవడానికీ సాటిమానవులు శక్తిసంపన్నులు కారనీ—అనర్హులనీ అర్థంవచ్చే భయంకరమైన అభిప్రాయాల్లో నే ఉన్నారా, మీరింకా?"

"ర...జ...నీ..."

భాష్పాలకందని మాతృవాత్సల్యం ఆ మూడక్షరాలకూ అమరత్వాన్నాపాదిస్తోంది.

దీనంగా చూస్తూ రెట్టించాను:

"చెప్పండి చెప్పండి. నీటిబ్రాతల్లా చంచలమైన ఆ వాగ్దానా లేవిటి? ఆవిధంగా గాలిని పోగుచేసి మూటలుగట్టి మీ చేతుల్లో ఉంచిన నీచు డెవడు?"

"రజనీ—"

"క్షమించండి మీరిక." ఆవేశంలో ధ్వనించిందీ అపస్వరం. జాలిగా చూసింది, సుమిత్రాదేవి, నావంక. చూస్తూనే ఓ ప్రఖ్యాత రచయిత పేరుచ్చరించింది, వణికే పెదవుల్తో—

"వారు—"అసందిగ్ధంగా వెలువడిన నా ప్రశ్న.

"అవును." ప్రశ్నించిన నా కర్థం అయ్యేలా సూచ్యంగా వెలువడిన సమాధానం; త్రుళ్ళిపడ్డాను.

—ఇటు రాళ్లు కరిగే సంగీతం—అటు ఈ దివ్యగానానికి మానవహృదయాల్ని ప్రకంపింపజేస్తూ శ్రుతులు పలికిస్తూ ఔన్నత్యాలకు తీసుకుపోయే సారస్వతం!

ఎంతటి అపూర్వమైన సమ్మేళనం...

కళాహృదయాలు రెండూ ఒకటిగా ఐక్యమై ధ్వనించే స్వరాలను ఏరాగాల్తో పోల్చుకోనూ, ఏశాస్త్రాల నాధారంగా తీసుకుని విలువలు కట్టనూ?

* * *

ఇదిగో క్రొత్త పుస్తకాలు

గాంధీ దర్శనము : డా॥ పట్టాభిగారి పీఠికతో

నేటి ప్రపంచానికి గాంధీజీ సందేశం ధ్రువతార లాంటిది. అంతరాత్మనుంచి హృదయ పరివర్తన వరకు 281 విషయాలు సేకరించి కూర్చిన మహోత్తమ గ్రంథం. ఇది సేవాతత్పరులు, గాంధీవాదులకు నిత్యము పారాయణ చేయదగినది. రాజకీయ వాదులకు దివ్యజ్యోతి.

ఫుల్ క్యాలికో బైండు. రు. 10-00

భారతదర్శనము : పం. జవహర్లాల్ నెహ్రూ

"Discovery of India" కి అనువాదం. భారత ప్రాచీన సంస్కృతీ వైభవాలకు ప్రత్యక్ష దర్పణం లాంటి ఈ ఉత్తమగ్రంథం ప్రపంచ ప్రముఖ భాషలన్నిటిలోకి అనువదింపబడి లక్షలప్రతులు అమ్మడైనవి. వెల: రు. 12-00.

నెహ్రూ లేఖలు :

'ఏ బంచ్ ఆఫ్ ఓల్డ్ లెటర్స్' కి సంపూర్ణ అనువాదం. దేశ విదేశ ప్రసిద్ధ వ్యక్తులు నెహ్రూ పండితునికి వ్రాసినవి. నెహ్రూ వారిలో కొందరికి వ్రాసినవి 366 లేఖల సంకలనం. భారత స్వాతంత్ర్యచరిత్రలోని వివిధ ఘట్టాలకు చెందిన అనేక ఆంతరంగిక రహస్యాలను వెల్లడించే రహస్యమంజరి.

866 పుటలుగల 3 సంపుటాలు రు. 8-25

నా జీవితకథ-నవ్యాంధ్రము: అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు

సర్వాత్మనా దేశసేవకు అంకితం చేసిన తమ స్వీయ చరిత్రతో పాటు ఆయా సందర్భాలకు సంబంధించి ప్రవర్తిల్లిన ప్రజాహితోద్యమాలను గురించీ, వాటితో సంబంధంగల మహావ్యక్తులనుగురించిన సర్వస్వంగా రూపొందించారు శ్రీ కాళేశ్వరరావు దీన్ని. నవ్యాంధ్రజాతిలో కలిగిన నూతన చైతన్యంతో కూడిన విప్లవాత్మక చరిత్ర. వెల: రు. 7-50

ఆదర్శ గ్రంథ మండలి,
విజయవాడ-2.

NVKR'S

వాస్తవాన్ని వీడి ఊహాలోకాల్లో విపరీత స్వభావాలతో, నిర్దుష్టంకాని అభిప్రాయాలతో సతమత మవుతున్న రామచంద్రానికి ఓ విచిత్రమైన క్షణంలో పరిచితురాలైంది, సుమిత్రాదేవి.

ఈనాటి గాథ కాదిది.

ఏనాటిదో యిదమిత్థంగా లెక్కించి చెప్పడానికి పాతపుటలు చిరిగిపోయాయి, జ్ఞాపకాల పంచాంగంలో.

సక్రమమైన రీతిలో పరిణతినందని అతని ఊహల్నీ, కథనంలోని నైపుణ్యాన్నీ అప్పటికే లోకానికి కళ్ళు తెరిచిన సుమిత్ర చాలా జాలిగా పరిశీలించేది. సున్నితమైన పదజాలంతో, అతనిలోని రచయిత నిరుత్సాహపడకుండా - ఏ భావాలకే మెరుగులు దిద్దాలో-వాస్తవికతను ధ్వనింపజేయడానికే శైలిని ఏ విషయాల్లో వినియోగించాలో - చుట్టూ ఆవహించి తమ తమ ప్రభావాల్ని ప్రసారితం చేస్తూ వ్యక్తుల్నీ వ్యక్తిత్వాల్నీ కబళిస్తూన్న పరిస్థితుల్నీ, మానవస్వభావపు మాధ్యాన్నీ ఏ ఏ కోణాల్లోంచి పరిశీలించి - ఏఏ రీతుల్లో ప్రతిబింబింప చేయాలో...తన విజ్ఞానం - తన ప్రతిభ - సునిశితమైన తన విమర్శనపాటవం - సాధ్యమైనంతవరకూ బహిర్గతం కాకుండా గోప్యంగానే ఉంచుకుంటూ, అతనిలోని 'రచయిత'కు అనుసరణీయమైన పథాలను చేయెత్తి చూపిస్తూ వస్తూ రామచంద్రం స్థితినే చాలా మార్చివేసింది సుమిత్రాదేవి.

మధుర గాయనీ- విశ్వసౌందర్యవతీ.. ఈ సుమిత్రాదేవి తనపట్ల ఈ ప్రత్యేకతల్ని రూపొందించుకోవడం తన పూర్వజన్మల పుణ్యాల ఫలితం అనుకుంటూ పసివాడిలా వింటూ కూర్చునేవాడా స్థితిలో.

సుమిత్రాదేవి అతనికవితా హృదయానికి ఓ ప్రేరణ. శక్తిస్వరూపిణి తన పురుషుణ్ణి సర్వసమర్థునిగా మహిమాన్వితునిగా తయారుచేసుకుంది - యజ్ఞాలు చేసి నిజంగా - లోకాల కెదురీది-నానా అగచాట్లకూ తలలొంచి!

పరిస్థితులు వక్రించాయి, చూస్తుండగానే.

స్వప్నాల్లో కూడా సందర్శించలేని మహోన్నత స్థాయి నాక్రమించాడు రామచంద్రం. వేలుపెట్టిన ప్రతి విషయం విజయవంతమై అతని ప్రతిష్ఠను వేయింతలు చేస్తూ వస్తోంది. సినిమా రచయితల రంగంలో విపరీతమైన పలుకుబడీ, సంపాదనా కలవాడయ్యాడు.

స్థితిగతులు తారుమారు కావడంతో, తన ఈ మహాభ్యున్నతి నాకాంక్షిస్తూ ప్రతినిత్యం పరితపించిపోయే

ఓ హృదయం ఈ పురోగమనానికి పునాది అన్న విష యం విస్మరించాడు, పూర్తిగా.

సుమిత్రాదేవి తానై చెప్పలేదీ విషయాన్నంతా. ఆవిడ అర్ధనిమీలిత నేత్రాల్లో అవుపించీ అవుపించ కుండా మినుకు మినుకుమంటూన్న కాంతిపుంజాల మెరుపులు చెప్పాయి, అవ్యక్తంగా. మిగిలిన భాగాలు రామచంద్రాన్ని గురించి నాకు లోగడ తెలిసిన సంగతులు.

ఆవిడఆరోగ్యం ఎటువంటిదో ఆక్షణంలో తెలియ వచ్చింది, నాకు. ఆయాసంతో ఎగిసిపడే రొమ్ములూ, తెగిన కిన్నెర తంతిలా కంపించే పెదవులూ, మాట్లా డింది చాలా తక్కువ. మరి ఎంత వేదన పేరుకొని పోకపోతే ఆహృదయం-ఆ మనిషి అట్లా అయి పోతుంది? విశ్రాంతి నివ్వకుండా మాట్లాడిస్తే ఏం ప్రమాదం వాటిల్లుతుందో ఈ గుండెనీరసం ప్రాణి సున్నితజీవానికి? క్రమంగా సంభాషణ మార్చి మరునాడు వస్తానని చెప్పి సెలవుతీసుకున్నాను...

*   *   *

మరునాడు కాదు—ఆ మరునాడూ కాదూ!

రెండుమాసాలు గడిచాయి, తీరిక చేసుకుని సుమిత్రాదేవిని కలుసుకుందామని తరలివెళ్లేటందుకు.

కుడిచేత్తో చీరకుచ్చెళ్ళను కొంచెంగా పైకెత్తి పట్టుకుని చకచకా మెట్లెక్కుతూన్న నన్ను 'అమ్మాయీ—' అని పిలిచింది, క్రింది వాటాలో ఉంటూన్నావిడ. విసుక్కుంటూ అటు తిరిగి చూశాను.

"పంతులమ్మకోసమా—" ఎంత ఏహ్యం ఆ కంఠంలో!

"మరేనండి—" అంటూనే మరో మెట్టె క్కాను. అయితే ఆవిడ రెట్టిస్తూ పిలిచేసరికి మెట్లు దిగి ఆమెను సమీపించాను.

"పంతులమ్మేనా—పాపం, ఆ రోజూ ఏదో ఉత్తరం వచ్చిందమ్మా, చచ్చేటన్ని ముద్రలతో. అది చూసుకుని పంతులమ్మ అద్దేనా చెల్లించకుండా తలుపు తాళంవేసి నువ్వొచ్చినపుడు తాళంచెవులు నీ కిమ్మని చెప్పి చక్కాపోయింది. నెలా పది హేనురోజు లవుతుంది. కబురుచేద్దామంటే చేతిలో మనుషులు లేరు—"

చటుక్కున నా దృష్టి కిటికీలో కూర్చుని 'క్రైం' పఠిస్తూన్న ఆవిడ తమ్ముని పై పడింది. నా అసహ్యం గమనించినట్లున్నాడు, పాపం నీళ్ళు నములుతూ తల వంచేశాడు. తాళాలు తీసుకుని, నాలుగంగల్లో పైకిపోయి తలుపు తెరిచాను.

గదంతా ఎలా ఉండాలో అలా ఉంది. క్రమంగా నా దృష్టి గోడవారనున్న టేబిల్ పైకి ప్రసరించింది.

తెగిన వీణ...

దానిక్రింద దుమ్ము కొట్టుకుపోయిన ఓ లేఖ!

ఒక్క దూకులో వెళ్ళి దాన్ని తీసుకున్నాను.

"రజనీ—

పిసుగులాటివార్త పిచ్చిదాన్ని చేసి, నన్నిక్క ణ్ణుంచి తరిమివేసింది. ఏతీరాన సిరపడతానో... ఏగుండాలపాలవుతానో ... రామచంద్రం ప్రఖ్యాత నేపథ్యగాయని లక్ష్మిని వివాహం చేసుకున్నాడు, మొన్ననే. ఈ సమ్మేళనాన్ని చిత్రసీమలో పలువురు ప్రశంసిస్తున్నారు. ఇహ, ఎందుకై నేను వేదనా భరితమైన జీవితాన్ని అన్వేషిస్తూ సాగించాలి?

నా ఉనికి తెలిస్తే అతని శాంతి ఏమవుతుందో-

సంగీతసాహిత్యా లీరూపాన విడివడ్డా, ప్రయోజ నాత్మకంగా ఆరూపాన ఐక్యమవుతున్నాయి.

మనశ్శాంతికై అన్వేషిస్తూ, రామచంద్రం రాసిన పాటలు ప్రచారంచేస్తూ తీర్థయాత్రలు సాగించాలని ఉంది.

అతని క్రొత్తపాటలు నువు వినలేదు. ఇటీవలె ముద్రితమయినాయి. ఏయోగినో-ఏ బిచ్చకత్తో మానవ ఔన్నత్యాలకు నూతనవ్యాఖ్యలు ధ్వనింపచేసే పాటలు పాడుతూపోతూ ఉంటే నన్ను జ్ఞాపకం తెచ్చుకో...

సుభాశీస్సులతో

సుమిత్రాదేవి"

నా ఉపేక్ష కోటినాల్కలతో నన్ను పరిహ సించింది.

"ఏమయ్యా ఇంతకాలం ప్రాణంలో ప్రాణం అని ఆశలు చూపించి ఆమె విషయం స్మరించకుండా? నెఘవపరితేలా - ఆ కళాతపస్వినిజీవితంముందు యివన్నీ ఎంత-" నా కనిపిస్తోంది, అప్పుడే నేను కల్పించుకుంటే రామచంద్రం కళ్లుతెరిచి సుమిత్రను గుర్తించేలా చేయగలుగుదు నేమోనని!!!

బాధతో తలఎత్తి తెరిచిఉంచిన వాకిలిగుండా శూన్యంలోకి చూశాను. చంద్రోదయం...

"జ్యోత్స్నా రాత్రులు...

....

రామచంద్రం రాసినపాట పాడేటందుకు మన సొప్పటంలేదు...సుమిత్రాదేవికట్టిన రాగం నాలికను, పెదవుల్నీ కంపింపచేస్తూన్నా కూడా.